

นวนิยายไทย

ธนบุรีศรีมหาสมุทร • ทวีธา

พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก : สำนักพิมพ์เพื่อนดี, พฤศจิกายน ๒๕๖๐

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

ภาพปก-ออกแบบ : ฟารุค สมัครไทย

ราคา : ๑๑๕ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
ทวีธา.

ธนบุรีศรีมหาสมุทร.-กรุงเทพฯ : อักษรโสภณ, ๒๕๖๐.

๒๔๑ หน้า.

๑. นวนิยายไทย. I. ชื่อเรื่อง.

๘๕๕.๕๑๓

ISBN 978-974-253-644-2

เจ้าของ

ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์

ผู้จัดการสำนักพิมพ์

บรรณาธิการสำนักพิมพ์

กองบรรณาธิการ

ศิลปกรรม

พิมพ์และจัดจำหน่าย

บริษัทอักษรโสภณ จำกัด

สันติ ส่งเสริมสวัสดิ์

สุดารัตน์ ส่งเสริมสวัสดิ์

วิญชณ์ ตรีธรรมวุฒิกุล

ยศวดี เป็นประเสริฐ

สมยงค์ กงใจ สุพรรณมา เสตรา

สำนักพิมพ์เพื่อนดี ในเครือบริษัทอักษรโสภณ จำกัด

เลขที่ ๕๘ ซอยนภาศัพท์ (แยก ๕) ถนนสุขุมวิท ๓๖

แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๘-๕๘๕๗, ๐-๒๒๕๘-๕๘๖๑-๒

โทรสาร ๐-๒๒๕๘-๕๑๓๐

Homepage : <http://www.puendee.com>

<http://www.facebook.com/puendee>

คำนำ

สำนักพิมพ์เพื่อนดี

ทวิชา เป็นอีกหนึ่งนามปากกาของชูวงศ์ ฉายะจินดา ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ ผู้เคยดำริไว้ว่าจะเขียนเรื่อง ‘ธนบุรีศรีมหาสมุทร’ ต่อ หลังจากที่ได้เริ่มเรื่องไว้นานหลายปีแล้ว ทางสำนักพิมพ์ ได้รับความยินดีและรู้สึกขอบพระคุณที่ได้รับเกียรติ และความไว้วางใจ จากท่านให้จัดพิมพ์ จึงเริ่มรอคอยงานเขียนชิ้นนี้อย่างใจจดใจจ่อ จนกระทั่ง เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ต้นฉบับทั้ง ๒๗ บทจึงเสร็จบริบูรณ์พร้อมจัดหน้า

แม้ผู้เขียนจะออกตัวอยู่บ่อยครั้งว่า ‘ทั้งร่างงานเขียนมานานพอสมควร’ แต่ดั่งที่ท่านกล่าวไว้ใน ‘ถ้อยแถลง’ นั่นคือ โครงเรื่องทั้งหมดถูกวางไว้ตั้งแต่ ต้นจนจบแล้ว จึงไม่ยากที่จะอ่านทวนแก้เกลาสำนวนและเพิ่มเติมได้จนสำเร็จ ถึงตอนอวสาน

นวนิยายเรื่องนี้ กล่าวถึงตัวละครเด่น *เทียนกิ่ง* ที่ผ่านเหตุการณ์ดั่ง มนุษย์บนพื้นพิภพนี้จะต้องพบเจอ ทั้งความสุข ความทุกข์ ความรักใน แผ่นดินเกิด รักในบุพการี และรักแฉกเช่นหนุ่มสาวทั่วไป จบจนสุดท้าย คือรักสงบและรู้ซึ้งถึงสัจธรรมอย่างผู้เข้าใจชีวิตพึงปรารถนา

ทวิชา เน้นความรักในหลายรูปแบบนี้ด้วยมุมมองของผู้คนและความรัก ชาติ พาตัวละครหลากหลายดีเลว ให้เคลื่อนไหวและไหววูบตามสายลมแห่ง โชคชะตาในระยะบ้านเมืองเปลี่ยนผ่านจากรุงอโยธยามาเป็น ‘ธนบุรีศรีมหาสมุทร’ และสิ้นสุดลงที่ต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในบทท้ายด้วยความอึมเอม ครบพร้อมสำหรับนวนิยายรักแนวประวัติศาสตร์เรื่องหนึ่ง

ถ้อยแถลง

ทวิชา

นวนิยายเรื่อง ‘ธนบุรีศรีมหาสมุทร’ ที่อยู่ในมือท่านผู้อ่านนี้ นับได้ว่าเป็นนวนิยายเรื่องที่ใช้เวลาเขียนนานที่สุดของผู้เขียน คือเริ่มเขียนบทแรกเมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐ และเขียนเสร็จเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐ (เวลา ๑๗:๔๒:๐๗ ตามเวลาในนครเมลเบิร์น) เมื่อแรกนั้นตั้งใจจะเขียน ‘ธนบุรีศรีมหาสมุทร’ เป็นเรื่องสุดท้าย เพื่อลงตีพิมพ์เป็นตอนๆ ในนิตยสารสกุลไทยรายสัปดาห์ ก่อนที่จะวางมือจากการเขียน แต่ก็ด้วยความไม่มั่นใจ ผู้เขียนจึงนำเรื่องไปปรึกษากับท่านผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนได้รับคำทักท้วงต่างๆ กลับมา จึงทำให้ระงับเรื่องที่ยากเขียนนี้ไว้และเขียนเรื่อง ‘หนึ่งรักนิรันดร’ ส่งไปแทน

หลังจากนั้นผู้เขียนจึงเก็บงำต้นฉบับนี้ไว้ โดยเขียนค้างไว้ถึงตอนที่ ๑๘ ผ่านช่วงวันเวลาและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ในชีวิต ผู้เขียนก็ได้แต่มองต้นฉบับที่เขียนค้างวางบนโต๊ะทำงาน ทำได้แต่เพียงทอดมองโดยที่หาได้ใส่ใจไม่ หลายครั้งเมื่อเดินทางมาประเทศไทยได้พูดคุยกับเพื่อน เมื่อมีหลายคนทราบว่าคุณเขียนได้เขียนไม่จบก็มีหลายเสียงที่อยากจะให้เขียนต่อให้จบ ด้วยอ้างเหตุผลต่างๆ นานา เป็นต้นว่า

‘เคยทำงานเขียนมาตลอด วันหนึ่งเมื่อหยุดพักกระวังว่าจะเป็นโรคอัลไซเมอร์นะ’ หรือเหตุผลที่ว่า ‘จะทิ้งงานไว้กลางทาง ปล่อยให้ผู้อ่านรอได้อย่างไร’ และ ‘เขียนต่อเถอะ วันละครึ่งหน้าก็ยังดี จะได้ไม่เหงา’

เมื่อประมวลเหตุผลทั้งหมดแล้ว ผู้เขียนจึงรวบรวมความกล้า ฝากำแพงของคำว่า ‘ไม่ได้’ ‘ไม่ใช่แนว’ ‘เขียนไม่ถึงแล้วอย่าเขียน ปล่อยให้ท่านผู้อื่นเขียนน่าจะดีกว่า’ จนในที่สุดผู้เขียนก็ทำสำเร็จโดยที่หาได้มีเงื่อนไขใดๆ มาบั่นทอนจิตใจ นับเป็นความตื่นเต้นปีติยินดีเรื่องหนึ่งในชีวิตของผู้เขียน

เมื่อเขียนจบ ผู้เขียนคิดถึงสิ่งที่ยากเขียน เรื่องราวที่ยากเขียน แต่

ก็ค้นพบว่าไม่มีโครงเรื่องใดที่ไม่อยากเขียน ไม่มีเรื่องราวของผู้อันเป็นที่รัก ท่านใดที่ไม่อยากเขียน เพราะทุกโครงเรื่องและทุกเรื่องราวผู้เขียนได้เขียนหมดสิ้นแล้วในนวนิยายกว่า ๑๕๕ เรื่อง นับเป็นความภูมิใจอย่างที่สุด

ส่วนสาเหตุอีกประการหนึ่งที่น่าเรื่อง ‘ธนบุรีศรีมหาสมุทร’ กลับมาเขียนต่อจนจบนั้นคือ เมื่อต้นปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ ผู้เขียนเดินทางมาประเทศไทย วันหนึ่งเมื่อได้พบกับคุณฉวีคำพร อดทน เจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ในระหว่างที่พูดคุยกันนั้น เจ้าหน้าที่ที่ท่านหนึ่งก็ถามขึ้นว่าตลอดระยะเวลาที่เขียนหนังสือมานั้น มีบ้างหรือไม่ที่เขียนไม่จบเรื่อง

คำถามนั้นเองทำให้ผู้เขียนคิดได้ว่ายังมีเรื่อง ‘ธนบุรีศรีมหาสมุทร’ นั้นเองที่ยังเขียนไม่จบ หลังจากเดินทางกลับจากประเทศไทยในครั้งนั้น ผู้เขียนจึงนำต้นฉบับมาอ่านทวนอีกครั้ง ชัดเกล้าแก้ไขสำนวน ส่วนโครงเรื่องทั้งหมดนั้นผู้เขียนได้วางไว้แล้วตั้งแต่ต้นจนจบ จึงไม่เป็นการยากจนเกินไปที่จะเพิ่มเติมเรื่องราวต่อจากบทที่ ๑๙ จนจบถึงบททวนसानอันเป็นตอนสุดท้ายได้สำเร็จเหนือความเหน้อยยากนั้นคือความตั้งใจที่สามารถเขียนสำเร็จ

นวนิยายเรื่อง ‘ธนบุรีศรีมหาสมุทร’ นี้ผู้เขียนได้นำโครงเรื่องมาจากการสนทนาระหว่างคุณศิริลักษณ์ ศรีสุคนธ์ ในประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิง รวมถึงมุมมอง แง่คิด ทัศนคติและเหตุต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นจนสามารถร้อยเรียงเป็นเรื่องราวได้อย่างชวนติดตาม

ส่วนบุคลิกนางเอกนั้นผู้เขียนได้นำส่วนหนึ่งในชีวิตของสุภาพสตรีซึ่งเป็นเพื่อนคุณแม่มาเขียน เธอผู้นั้นเป็นสุภาพสตรีที่งามพร้อม มีท่วงท่ากิริยาการวางตัวที่น่าประทับใจ ผู้เขียนจึงนำเรื่องราวชีวิตของท่านมาปรับเรื่องราวให้มีสีสันความเป็นนวนิยายมากยิ่งขึ้น โดยกล่าวถึงตัวละครที่ชื่อ *เทียนกิ่ง* ที่ผ่านเหตุการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ ความสุข ความดี ความบกพร่อง ความรักชาติและแผ่นดินอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอน จนในที่สุดคือความเข้าใจในชีวิต อันเป็นแก่นในพระพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตามผู้เขียนก็ไม่ละเลยที่จะผสมเรื่องราวของความรู้สึก ในแง่

มุมมองความรักต่างๆ ผ่านตัวละคร อันเป็นเสมือนตราประทับของผู้เขียน ให้ท่านผู้อ่านได้เรงรมย์ไปทุกตัวอักษรเหมือนเช่นเรื่องอื่นๆ

ตัวละครทุกตัวอันปรากฏในนวนิยายเรื่อง **‘ธนบุรีศรีมหาสมุทร’** นี้ ล้วนมีความรู้สึกนึกคิดอันแตกต่างกัน ไม่มีใครดีที่สุดหรือแย่ที่สุด ขึ้นอยู่กับการกระทำอันเป็นประจักษ์ชัดน้ำได้พิศพาตัวละครนั้นไปหยุด ณ แห่งไหนใด ครั้นเมื่อหยุดแล้วตัวละครนั้นได้ก่อกำเนิดเรื่องราวดีหรือร้ายเช่นไรก็สุดแล้วแต่ผลของการกระทำของตัวละครนั้นๆ บางทีเมื่อร้ายอย่างที่สุดแล้วก็อาจกลับกลายเป็นดีอย่างที่สุดเข้าสักวันหนึ่งก็เป็นได้

อาณาจักรธนบุรีนั้นมีพระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียว คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และมีระยะเวลาสั้นที่สุดเพียง ๑๕ ปีก็สิ้นสุทธราช-อาณาจักร แต่มากไปด้วยการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครองที่มีทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ด้านเศรษฐกิจก็มีชาวปลาอาหาร สมบูรณ์ มีการค้าขายกับต่างประเทศโดยเฉพาะจีน ด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น ถึงแม้จะมีลักษณะอันคล้ายกับสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ก็มีมีการกำเนิดศิลปะวิทยาการต่างๆ มีกวีและงานประพันธ์อันโดดเด่นเกิดขึ้นในรัชกาลนี้อีกด้วย

เหนือสิ่งอื่นใดอันเป็นเหตุการณ์ที่ชาวไทยต่างซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดไม่ได้ นั่นก็คือการกอบกู้เอกราชให้กับแผ่นดิน อันเป็นพระมหาวีรกรรมอันสำคัญยิ่ง หากไม่มีพระมหาวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ในครั้งนี้ บางทีอาจจะไม่มีกรุงรัตนโกสินทร์อย่างเช่นทุกวันนี้ก็เป็นได้

สำหรับนวนิยายเรื่อง **‘ธนบุรีศรีมหาสมุทร’** นี้ ผู้เขียนขอกราบระลึกถึงหม่อมหลวงจิตติ นพวงศ์ ท่านบรรณาธิการนิตยสาร*ศรีสัปดาห์* คุณมานิต ศรีสาคร ท่านบรรณาธิการนิตยสาร*เดลิเมล์วันจันทร์* คุณนิลวรรณ ปิ่นทอง ท่านบรรณาธิการนิตยสาร*สตรีสาร* คุณสุวรรณี สุขนธ์เที่ยง และคุณนันทวัน หยุน ท่านบรรณาธิการนิตยสาร*ลลนา* คุณลมูล อดิพยัคฆ์ ท่านบรรณาธิการนิตยสาร*สกุลไทย* คุณชุลิตา อาเรียย์พิพัฒน์กุล บรรณาธิการนิตยสาร*พลอยแกมเพชร*

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานนั้นนอกจากผู้เขียนได้ทำงานร่วมกับบรรณา-

ธิการนิตยสารแล้ว ผู้เขียนยังได้ทำงานร่วมกับบรรณาธิการสำนักพิมพ์ ท่านแรกคือคุณจิตติ หนูสุข ผู้มีน้ำใจเอื้ออารี มีความสุขุมและความรอบรู้ทำให้ผู้เขียนซาบซึ้งและมีความสุขตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกัน อีกท่านหนึ่งที่มีโอกาสได้คือ คุณกนกพันธ์ สุนทรกมลวัฒน์ และไม่ว่าครั้งไหนที่ผู้เขียนมาประเทศไทยก็มักจะมาเยี่ยมเยียนพูดคุยเรื่องต่างๆ ให้ฟังอยู่เสมอ นอกจากนี้ขอขอบคุณสำนักพิมพ์ต่างๆ อันเป็นผู้มีอุปการคุณจัดพิมพ์เผยแพร่ผลงานของผู้เขียนด้วยดีเสมอมา

ที่จะไม่กล่าวถึงไม่ได้ในน้ำใจอันอารีตลอดระยะเวลาอันยาวนาน คือคุณสุภัทร สวัสดิรักษ์ ผู้เป็นดั่งมิตรทั้งดงามตลอดระยะเวลาอันยาวนานและท่านบรรณาธิการที่ยอดเยี่ยมคุณนริภ สวัสดิรักษ์ ท่านบรรณาธิการนิตยสาร *สกุลไทย* คุณประยูร ส่งเสริมสวัสดิ์ ท่านผู้ก่อตั้งนิตยสาร *สกุลไทย* คุณสันติคุณวารสารณ์ และคุณสุวรรณ ส่งเสริมสวัสดิ์ แห่งบริษัทอักษรโสภณจำกัด คุณนริชฌน์ ตรีธรรมวุฒิกุล บรรณาธิการสำนักพิมพ์เพื่อนดี และเจ้าหน้าที่สำนักพิมพ์เพื่อนดีทุกท่าน อาจารย์ฟารุต สมัครไทย ผู้วาดภาพประกอบอันสวยงาม พลตรีหญิง หม่อมหลวงดาววัลย์ กมลลาสน์ และคุณอัญชลี ไมตรี ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็น เอกสาร หนังสือ สำเนา และข้อมูลจากแหล่งต่างๆ อันเป็นส่วนที่สำคัญยิ่งนี้ด้วยความเคารพ และอีกหลายท่านที่ผู้เขียนต้องขอภัยที่ไม่สามารถกล่าวถึงได้ทั้งหมด

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้อ่านอันเปรียบประดุจมิตรและสนับสนุนติดตามผลงานของข้าพเจ้ามาอย่างสม่ำเสมอมากกว่า ๖๐ ปี ขอให้ท่านผู้อ่านทุกท่านมีแต่ความสุขสดชื่น สุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจตลอดไป

ความสุขจากการอ่านหนังสือ นั้น เป็นความสุขที่ยากเกินการบรรยายใดๆ กลิ่นอายของน้ำหมึกเป็นกลิ่นอายที่แปลกและเย้ายวนชวนให้เปิดอ่านตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย อันเป็นความรู้สึกที่ท่านผู้อ่านจะได้รับจากการอ่านจากเล่มหนังสือเพียงเท่านั้น

ขอกราบดวงพระวิญญูญาณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและสมเด็จพระ

พระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าทุกพระองค์อันทรงสถิตและประทับยังทิพยโลกา
สรวงสวรรค์ชั้นฟ้า ได้ทรงสดับฟังการแซ่ซ้องสาธุการและสำนึกในพระมหา-
กรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้จากข้าพระพุทธเจ้าและปวงพสกนิกรผองชนด้วย
เทอญ

ทวิชา

รัฐวิฑิตอเรีย นครเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย

ธนบุรีศรีมหาสมุทร

ทวิชา

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

คราเมื่อแผ่นดินล้นเกล้าสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ทรงครองราช-
สมบัติเป็นพ่ออยู่หัว กองทัพข้างฝ่ายพม่าเล็งเห็นว่ากรุงอโยธยาศรีรามเทพนคร
นั้นว่างเว้นจากการศึกสงครามมาถึง ๑๕๐ ปี จึงได้ยกพยุหยาตราพลทัพ
หมายจะตีเมืองให้สำเร็จ โดยพระเจ้าชินพะยูชิน^๑ พระราชโอรสในพระเจ้า
อลองเมงตะยาจี^๒ เข้ามาตีกรุงอโยธยาศรีรามเทพนคร

สมเด็จพระพ่ออยู่หัวรับทราบผ่านพระเนตรพระกรรณด้วยความกังวลพระทัย
จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ไพร่พลยกทัพออกไปสู้ศึกต่อกร แต่ศึกนั้นชวบท
พระนครถึงสองด้าน ล้อมพระนครอยู่ถึงหนึ่งปีสองเดือน จนในที่สุด เมื่อ
วันอังคาร ขึ้นเก้าค่ำ เดือนห้า ปีกุน^๓ กรุงอโยธยาศรีรามเทพนครก็พ่ายให้
กับกองทัพพม่าจำต้องเสียกรุง

เสียงปืนเสียงดาบดังก้องไปทั่วทุกทิศา เหล่าไพร่บ้านพลเมืองต่างหนี
ตายกันเป็นโกลาหล บ้างก็เก็บข้าวของทรัพย์สินสมบัติอันมากค่า บ้างก็พากัน
หาช่องทางหลีกเลี่ยง ด้วยเมื่อจับได้นั้นหากเป็นหญิงวัยงามก็อาจจะโดนฝ่าย
ข้าศึกกระทำชำเเหง ทั้งร่างกายและจิตใจ หากเป็นหญิงชราก็อาจจะโดนฆ่า
อย่างทารุณโหดเหี้ยม ที่เป็นชายในวัยหนุ่มก็จะถูกกวาดต้อนกลับไปยังแผ่นดิน
ของข้าศึก ส่วนทรัพย์สินเงินทองนั้นหาได้คดหาไม่ เมื่อพบเห็นที่ใดพวกข้าศึก
นั้นก็หมายเอาเป็นของตนโดยสิ้นไร้ความปราณี

พระนครในตอนนี้หากเมื่อมองจากที่ใดที่หนึ่งก็จะเห็นว่าเต็มไปด้วยพระ-
เพลิงที่บรรเลงฮึกเหิมต่างมโหรีวงใหญ่ เป็นที่น่าสลดใจยิ่งนัก ปราสาทราชวัง
อันเรืองรองกลับมลายหายเป็นจุณเพียงชั่วข้ามคืน

^๑ พระเจ้าชินพะยูชิน หรือ พระเจ้ามังระ

^๒ พระเจ้าอลองเมงตะยาจี พระเจ้าอลองพญา หรือ พระเจ้าอลองพญา

^๓ ตรงกับวันที่ ๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๑๐

อยุธยาที่ยังฟ้า	ลงดิน แลฤ
อำนาจบุญเพรงพระ	ก่อเกื้อ
เจดีย์ล่ออินทร	ปราสาท
ในทาบทองแล้วเนื้อ	นอกโสรม์ ^๔

เสียงร้องอย่างโหยหวนผสมผสานกับเสียงปี่นเสียงดาบดังกึกก้องไปทั่วทั้งพระนคร แต่นั่นก็ยังมีหาได้เก็บกตเสียงโห่ร้องล่ำฟองใจของฝ่ายตรงข้าม

การสิ้นแผ่นดินในคราวนี้นับว่าเป็นทุกขโศกอันสออย่างเหลือคณา นอกจากจะสูญเสียความเป็นเอกราชแล้ว ยังนับว่าเป็นการสูญเสียพระราชวงศ์ทั้ง ๕ ของรัชสมัยกรุงอโยธยาศรีรามเทพนคร อันได้แก่ ราชวงศ์อุทอง ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ราชวงศ์สุโขทัย ราชวงศ์ปราสาททอง และราชวงศ์บ้านพลูหลวง อันมีพระบรมมหาราชวัตราริราชเจ้าถึง ๓๓ พระองค์ด้วยกัน

ว่ากันว่า การเสียกรุงคราวนั้น ข้างฝ่ายพม่าได้อัญเชิญพระราชชายา ได้แก่ พระนางเมหาพี (แม่) หม่อมมิ่ง หม่อมศรี หม่อมสิลา ส่วนพระราชโอรสและพระราชธิดานั้น ข้างฝ่ายพม่าได้ทูลเชิญ พระองค์เจ้าประเทภ พระองค์เจ้าสุรเดช พระองค์เจ้าเศรษฐ์ พระองค์เจ้าหญิงประพิมพ์ พระองค์เจ้าหญิงน้อย พระองค์เจ้าหญิงดอกมะเดื่อ และพระองค์เจ้าหญิงเลิศตรา^๕ เสด็จไปประทับยังกรุงหงสาวดี

^๔ โคลงกำสรวล

^๕ ‘พระราชพงศาวดารพม่า’ พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนาริประพันธ์พงศ์ อาศัยเอกสารบัญชีราชพระนามพระราชวงศ์และข้าราชการสยามที่พม่าว่าจับได้จากกรุงศรีอยุธยา ระบุว่า มีพระราชชายา ๔ พระองค์ พระราชโอรส พระราชธิดา ๗ พระองค์ ส่วนในบัญชีพระนามเจ้านาย ในคำให้การชาวกรุงเก่า ซึ่งหอพระสมุดวชิรญาณได้นัดค้นฉบับมาจากพม่านั้น ระบุว่า สมเด็จพระเจ้าเอกทัศมีพระราชโอรสพระราชธิดา ๕ พระองค์ ได้แก่ เจ้าฟ้าหญิงสิริจันทร์เทวี ประสูติแต่กรมขุนวิมลพัตร พระอัครมเหสี พระองค์เจ้าหญิงสดันสรินทรและพระองค์เจ้าประเวศกุมาร ประสูติแต่เจ้าจอมมารดาเพ็ง พระองค์เจ้าสุรา (จุจจาเทวี) และพระองค์เจ้าสุทัศน์ (กุมารา) ประสูติแต่เจ้าจอมมารดาแมน

ในวันเสียดังนั้นก็มีเรื่องเล่าขานกันไปต่างๆ นานา บ้างก็ว่าลั่นเกล้าพ่อ-
อยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปช้อนพระองค์ที่ป่าบ้านจิก ไม่ห่างจากวัดสังฆา-
วาส โดยที่หาได้เสวยพระกระยาหารไม่ จวบจนเพลากะทั่งสิบวันผ่านไปจึง
เสด็จสวรรคต แต่บางเรื่องก็เล่าขานกันว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นทรงถูกปืนยิง
ถึงแก่สวรรคตที่ประตูท้ายพระบรมมหาราชวัง

อย่างไรเสียก็แล้วแต่เมื่อผ่านแผ่นดิน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระเจ้า
กรุงธนบุรีทรงทราบ จึงรับสั่งให้ชุดและอัญเชิญพระบรมศพอัญเชิญลงพระ-
บรมโกศ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เจริญทักษิณานุประทาน สดับปกรณ์ตาม
พระบรมราชประเพณี ครั้นเมื่อได้เพลาล่วงแล้วก็ถวายพระเพลิงพระบรมศพ

ย้อนกลับไปช่วงเสียดังใหม่ ๆ มีเอกบุรุษท่านหนึ่งก่อกำเนิดขึ้น นาม
ของท่านคือ พระยาวชิรปราการ ท่านได้ขับทหารไรร้องเข้าต่อสู้กับข้าฝาย
พม่า ช่วงเวลาที่พักทัพอยู่บริเวณวัดลุ่มมหาชัยชุมพล ได้เกิดเหตุการณ์มหา-
อัศจรรย์พายุลมจนบิดต้นตาลขาดโดยที่หาคลายตัวไม่ บรรดาทวยหาญจึงยก
พระยาวชิรปราการขึ้นเป็นพ่ออยู่หัว ทรงพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าตากสิน

‘พระมหานครศรีอยุธยาคงจะเสียแก่พม่าเป็นแท้ ตัวเราคิดจะซ่องสุม
ประชาราษฎร์ในแขวงหัวเมืองตะวันออกทั้งปวงให้ได้มาก แล้วจะยกกลับ
เข้าไปกู้กรุงให้คงคือนเป็นราชธานีดังเก่า แล้วจักทำนุบำรุงสมณพราหมณา-
ประชาราษฎร์ซึ่งอนาถาหาที่พำนักบมิได้ ให้ร่มเย็นเป็นสุขานุสุข และจะ
ยอยกพระบวรพุทธศาสนาให้โชตินาการไพบูลย์ขึ้นเหมือนอย่างแต่ก่อน เรา
จะตั้งตัวเป็นเจ้าของให้คนทั้งหลายนับถือยำเกรงจงมาก การซึ่งจะก่อกู้แผ่นดิน
จึงสำเร็จโดยง่าย’^๖

หลังจากนั้นสมเด็จพระเจ้าตากสินทรงรวบรวมกำลังไพร่พลมีจำนวน
มากถึง ๕,๐๐๐ นาย จึงได้ยกกองทัพเรือออกจากเมืองจันทบูร ล่องมาจาก
ฝั่งทะเลจนถึงปากแม่น้ำเจ้าพระยา เข้าต่อสู้จนยึดเมืองธนบุรีคืนจากฝายพม่า
ได้ นายทองอิน เจ้าเมืองธนบุรีอันพม่านั้นแต่งตั้งให้รั้งนั่งเป็นเจ้าเมืองถึง

^๖ พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สำเร็จโทษประหารชีวิต

ต่อจากนั้นสมเด็จพระเจ้าตากสินได้ยกกองทัพเรือต่อไปถึงกรุงศรีอยุธยา เข้าโจมตีค่ายโพธิ์สามต้นจนสามารถขับไล่ทหารพม่าออกจากอาณาจักรได้ และสามารถกอบกู้กรุงอโยธยาศรีรามเทพนครจากการตกเป็นเมืองขึ้นได้สำเร็จ โดยใช้เวลาเพียงเจ็ดเดือนเท่านั้น อันนับเป็นพระมหากษัตริย์ผู้กู้แผ่นดินสยามอย่างหาที่สุดมิได้

นางในเรือนแพ

กรุงพระมหานครศรีอยุธยา^๑ แรมสี่ค่ำ จุลศักราช ๑๑๒๙ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จผ่านพิภพลีลากรุงพระมหานครศรีอยุธยาราชธานี สมเด็จพระบรมราชาที่ ๔^๒ ขณะทรงพระชนมายุ ๓๔ พระชันษา ทรงปราบดาภิเษกแล้วเสด็จขึ้นทรงครองราชย์สมบัติเป็นพระมหากษัตริย์

หลังจากนั้นอีกเพียงเพลานี้ไม่ชั่วนานนัก สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขุดพระบรมศพสมเด็จพระบรมราชาที่ ๓ พระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ สมเด็จพระเจ้าเอกทัศขึ้นมาถวายพระเพลิงพระบรมศพอย่างสมพระเกียรติ

เมื่อราชธานีกรุงอโยธยาศรีรามเทพนครมีสภาพทรุดโทรมจากการศึก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระเจ้าตากสินจึงมีพระราชดำริเห็นสมควรว่า ไม่สามารถซ่อมแซมแลกระทั้งทำนุบำรุงฟื้นฟูให้กลับมาสวยงามดังเดิมได้แล้ว หม่อมพระมหาปราสาทพระราชมนเฑียร วัฒนาพระอารามหลวงมีแต่ความทรุดโทรมยากจะซ่อมแซมได้ จึงตัดสินใจสร้างราชธานีแห่งใหม่ อันมีสองฝั่งแม่พระคงคาโดยมีมหานครเจ้าพระยาไหลผ่านกลางพระนคร

ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกล สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระเจ้าตากสินทรงดำริว่า อันราชธานีใหม่นี้มีขนาดเล็ก อยู่ใกล้ปากแม่น้ำ สะดวกต่อการติดต่อค้าขาย ข้าศึกนั้นหากไม่มีเรือก็ยากที่จะหมายเข้าโจมตีได้ และที่สำคัญที่สุดคืออยู่ไม่ไกลจากพระนครเก่ามากเท่าไรนัก

นอกจากนี้ยังโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สร้างพระราชวังกรุงธนบุรีเป็นพระราชวังหลวงขึ้นหมายใช้เป็นที่พักและทรงว่าราชการ ทรงปรับปรุง

^๑ กรุงพระมหานครศรีอยุธยา ยึดตามเอกสารทางราชการสมัยกรุงธนบุรี

^๒ สมเด็จพระบรมราชาที่ ๔ ยึดตามพระนามจากพระราชพงศาวดาร ฉบับราชทัณฑ์เลข

ป้อมวิไชยเณรและพระราชทานชื่อใหม่เป็นป้อมวิไชยประสิทธิ์

หลังจากเสร็จการศึกสงครามที่ยาวนานแต่คราแผ่นดินก่อน ประชาชนไพร่ฟ้าก็เริ่มกลับมาสนใจงานรื่นเริงมากขึ้น ด้วยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงมีพระราชประสงค์ที่จะฟื้นฟูและบำรุงขวัญราษฎรให้ผ่อนคลาย อีกทั้งยังทรงพระราชทานให้ประชาชนออกโรงและสอนกันได้อย่างอิสระ ด้วยเหตุนี้เองตามบ้านเรือนของผู้มีบรรดาศักดิ์ต่างก็มีโรงละครร้องรำเป็นของตนเอง

มีนรราศรีเรื่อง	ระบำขำ
วรุณสุนทรรำ	เรียวร้อง
ชูเฉลิมราชฐานบำ	เรอราช
เป็นที่สุขเขษมชร้อง	พริ้งพลิวเพราะไสว ^๗

ใกล้รุ่งวันหนึ่ง ณ เรือนของพระยาเจนสงคราม อันปลูกเรือนหลังใหญ่ที่สุดในละแวกนั้น เนื่องด้วยท่านประมุขของเรือนนั้นนอกจากจะมีทรัพย์สินมาก ข้าศรัทธาของท่านนั้นยังประกอบอาชีพค้าขายเก่งอยู่เป็นนิจ หมู่เรือนของท่านพระยานั้นตั้งอยู่ไม่ห่างจากทะเลตมเสียเท่าไรเดินไม่ชั้วก็อืดใจก็ถึง

อันว่า ‘ทะเลตม’ นี้เป็นพระราชประสงค์ในสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีซึ่งโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขุดคูเมืองทั้งสองฟากขึ้น ซึ่งแต่เดิมเป็นสวนปลูกพืชผักและผลไม้มานานาชนิด ครั้นเมื่อทอดพระเนตรแล้วว่าการปลูกข้าวน่าจะได้ผลที่ดีกว่าจึงรับสั่งให้ขุดออกเป็นท้องนา เพื่อไว้ใช้ท่าน อีกทั้งยังไม่ห่างจากพระนครมากนัก

อีกประการหนึ่งการปลูกข้าวไว้ใกล้พระนครนั้นน่าจะเป็นผลดีสำหรับเป็นเสบียงหุงหาในยามฤดูแล้งขาดแคลน แต่หากเมื่อยามเข้าหน้าศึก แลข้าศึกยกทัพเข้ามาประชิดก็สามารถทำเป็นที่ตั้งค่ายไว้ต่อสู้กับข้าศึกได้อีกทางหนึ่งด้วย

เช่นนี้แล้วด้วยพระปรีชาสามารถและพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุด-

^๗ โคลงยอพระเกียรติพระเจ้ากรุงธนบุรี ประพันธ์โดย นายสวน มหาดเล็ก

มิได้ บ้านเมืองในแผ่นดินกรุงธนบุรีศรีมหาสมุทรนี้จึงมีแต่ความสุขสงบและร่มเย็น

ณ มุมมืดแห่งหนึ่ง ในเรือนแพหลังน้อย สตรีสาวนางหนึ่งเปล่งน้ำเสียง ฉะอ้อนอย่างแผ่วเบาด้วยหมายจะปลุกให้ชายหนุ่มรูปงามตื่นจากนิทรารมย์ที่เพิ่งจะหลับไหลไปได้ไม่นาน

“เร่กลับขึ้นเรือนเสียเถอะเจ้าคะ คุณทัพป์ ประเดี๋ยวจะมีใครมาเห็นเข้า ทั้งคุณและฉันจะแย่” น้ำเสียงนางนั้นเต็มไปด้วยความอาลัยอาวรณ์ น้ำตาซึมขึ้นมาขังที่หน่วยตาทั้งสองข้าง

“อีกประเดี๋ยวไม่ได้รี แม่เทียนกิ่ง ย่ารุ่งเยี่ยงนี้บ่าวไพร่สมว่าคงเพิ่งจะตื่น หาได้มีใครสนใจเราทั้งสองไม่ เจ้าอย่ากลัวไปเลยน้องพี่”

แต่เทียนกิ่งก็หาได้คลายใจไม่ ถึงแม้ว่าหัวใจของตนเองนั้นก็มิอยากห่างจากบุรุษที่กำลังกอดตนอยู่นั้น แต่จะอย่างไรได้ในเมื่อเรื่องราวแบบนี้จะมีบุคคลที่สามหาล่วงรู้ได้ไม่ เมื่อคิดอย่างนั้นแล้วพลันน้ำตาที่ขังอยู่ที่หน่วยตาก็ไหลออกมาอย่างมิอาจหักห้ามใจได้ แต่หญิงสาวก็ยังแข็งใจพูดด้วยน้ำเสียงสั้นกระชับ

“แต่พวกที่เรือนคร้ว ป่านนี้สมว่าคงจะตื่นกันเสียเป็นแน่เจ้าคะ อีกไม่ช้านานแม่นายท่านก็จะนิราศจากเรือนลงมาใส่บาตรที่ทำน้ำแล้ว” เทียนกิ่งหยุดพูดพร้อมกับก้มหน้าลงกรีดน้ำตาที่ไหลลงมาอาบแก้มทั้งสอง

บุรุษที่กำลังกอดเทียนกิ่งแนบอกนั้นเงยหน้าจุ่มพิตซับน้ำตาของหญิงคนรักอย่างเอาใจ หมายจะให้คลายความทุกข์ความโศกกังวล

“เป็นอะไรไปรี แม่ยอดรักของพี่” แล้วบุรุษผู้ที่เทียนกิ่งเรียกว่าคุณทัพป์ ก็ใช้ปลายนิ้วกรีดน้ำตาที่ยังคงค้างอยู่ที่แก้มแล้วจึงจุ่มพิตปลอบขวัญที่แก้มทั้งสองข้างอีกครั้งหนึ่ง “ชื่นใจของพี่เสียจริงน้องรัก เอาเถอะ พี่ว่าอีกไม่ช้านานเท่าไรนักเราก็คงได้อยู่ร่วมกันเป็นผิวเป็นเมียให้คนอื่นรู้เห็น”

ยิ่งได้ฟังประโยคนั้นของคุณทัพป์ น้ำตาของเทียนกิ่งก็ไหลลงมาอีกอย่างไม่อาจหยุดกลั้นลงได้ จะเป็นไปได้อย่างไรกันในเดือนอีกไม่กี่วันคุณทัพป์ ก็จะต้องแต่งงานกับแม่หญิงสนสร้อย แล้วตัวเราเล่าคุณทัพป์จะจัดให้อยู่ใน

ตำแหน่งไหน

ยิ่งคิด ยิ่งวาทภาพอนาคตของตัวเอง น้ำตาของเทียนกิ่งก็พลันไหล ออกมาอีก ครั้นเมื่อภาพที่ตนเองวาดมาหยุดตรงความคิดนั้นพอดี

‘เมียรองรี’ บุตรสาวคนเดียวของเจ้าคณะละครมากชื่อจะต้องกลายเป็น เมียรอง หรือที่อาจเลวร้ายกว่านั้นก็เข้าชั้น ‘เมียบ่าว เมียไพร่’ เลยทีเดียว ยิ่งคิดน้ำตาก็ยิ่งไหล บุรุษที่กอดอยู่เวลานี้ก็ได้แต่พรวดพราดโยนให้หาย จากการประวิทนาการ ยิ่งคิดก็ยิ่งซ้ำใจ เหตุใดพระพรหมมหาเทพผู้ทรงเมตตา จึงได้บันดาลให้ชีวิตของเทียนกิ่งเป็นเยี่ยงนี้ ‘ไอ้...เจ้าพระคุณเอ๋ย พระพรหม ประชาบดี พระพุทธเจ้าข้า ได้โปรดประทานชีวิตรักของหม่อมฉันให้ราบรื่น ด้วยเถาะพระพุทธเจ้าข้า’ เทียนกิ่งได้แต่พรวดพราดพรรณนาอ้อนวอนอยู่ในใจ

“คิดอะไรอยู่แม่เทียนกิ่ง” คุณท้าวพิภพถามขึ้นทำลายความคิดของเทียนกิ่ง

“คิดถึงเรื่องของเราอยู่เจ้าคะ อีฉันอดหวนใจไม่ได้ว่าอีกไม่นานเราต้อง จากกัน”

“จากกันด้วยเหตุอันใด” คุณท้าวพิภพถามขึ้นอย่างสงสัย แต่เมื่อเห็นว่า หญิงคนรักยังคงไม่พูดอะไรเพื่อไขความกระจ่างจึงพูดต่อไปหมายเอาใจคนรัก “อย่าคิดเสียอย่างนั้นไม่ได้รีไร แม่เทียนกิ่ง พี่ก็ไม่อยากจากเจ้าไปเช่นกัน เรื่องแต่งงานกับแม่สนสร้อยนั้นก็ไปด้วยความเห็นของผู้ใหญ่ท่าน พี่หาได้ เห็นดีเห็นงามด้วยสักน้อยไม่ แต่จะอย่างไรในเมื่อพี่เป็นลูกชายคนเดียว ของท่าน กระไรเลยที่พี่จะกล้าขัดคำสั่งของท่านผู้ให้กำเนิดได้”

ยิ่งคุณท้าวพิภพพูดเช่นนี้เทียนกิ่งก็ยิ่งสะท้อนสะท้านใจนัก เหตุใดตนเอง จึงต้องมาพบเจอเรื่องราวทุกซีกซอกเช่นนี้ หากไม่รักคุณท้าวพิภพเสียแล้ว ปานนี้ ตนเองก็คงจะมีความสุขเหลือคณา แต่ก็นั่นแหละลองเกิดเป็นหญิงแล้วไม่ว่า ผ่านมาแล้วอีกกี่สิบกี่ร้อยปีก็ต้องตกเป็นรองชายอยู่ร่ำไป ต่อให้เก่งกล้าปาน ไหนก็ต้องยอมให้กับผู้ชายอยู่ดี หญิงสาวอดคิดล่วงหน้าไม่ได้ว่า อีกสิบปีอีก ร้อยปีข้างหน้า ผู้หญิงอาจจะมิพบบาทหามีความคิดไม่ต่างจากผู้ชายเข้าสักวัน หนึ่ง

ได้ฟังคำของคุณท้าวพิภพแล้ว เทียนกิ่งได้แต่รับฟังหาได้ปริปากกล่าวคำ

แต่อย่างไรก็ตาม คงได้แต่ทอดมองคุณทัณฑ์หรือหมื่นชำนาญจัดแจงแต่งผ้าถุงให้เข้าที่ ส่วนท่อนบนนั้นเผยให้เห็นช่วงอกอันบิกบีนได้ส่วนสมชายยั้งนัก

คุณทัณฑ์นิราศไปพร้อมๆ กับรอยอาลัยที่ปรากฏขึ้นในห้วงหทัยของเทียนกิ่ง อีกไม่กี่เพลาก็ถึงฤกษ์ดีเที่ยงหมอน หมิงสาวได้แต่คร่ำครวญและยังมองไม่เห็นหนทางที่จะได้ใช้ชีวิตอยู่กับชายที่รักเลยแม้แต่สักน้อยไม่ ได้แต่โทษตนเองว่าบุญนั้นน้อยนัก คงไม่มีวาสนาได้ครองคู่กับผู้ที่เฟื่องเร็นกายออกไปจากเรือนแพเช่นนี้

หลังจากวันนั้นคุณทัณฑ์ยังคงนัดพบกับเทียนกิ่งอีกหลายครั้งก่อนที่จะถึงวันงาน แต่หมิงสาวหาได้มีความสุขที่ได้พบชายคนรักไม่ ลองว่ามีความสุขก็เกิดขึ้นในใจเสียแล้ว ต่อให้มีชายคนรักเฝ้าปรนเปรอความรักเท่าไรหมิงสาวก็หาได้สุขกายสุขใจ ช้ำร้ายไปกว่านั้นความทุกข์กลับทบทวีขึ้นมาเต็มหัวใจ

* * *

แล้วก็ถึงวันที่ได้ชื่อว่าเป็นฤกษ์ดีเที่ยงหมอนของคุณทัณฑ์ เช้าวันนั้นท่านพระยาเจณสงครามและแม่นายเอี่ยมก็จัดแจงเดินนำบุตรชายเพียงคนเดียวออกจากเรือน

ท่านพระยานั้นนุ่งโจงย้อมสีใบตาลสวมเสื้อตัดเย็บอย่างดีสีลูกตาลคาดผ้าถุงด้วยผ้าไหมเนื้อดี ที่มีนั้นสวมแหวนทับทิมเม็ดใหญ่ ส่วนแม่นายเอี่ยมนั้นนุ่งผ้าจีบหน้านางทอยกไหมเงิน เพิ่มลายปักดอกไม้เมืองแขกอย่างสวยงาม ห่มสไบผืนในสีฟ้าส่วนผืนนอกนั้นสีม่วงเข้ม ที่นิ้วนั้นประดับด้วยแหวนอัญมณีมากค่า

เทียนกิ่งแอบมองจากฟุ่ไม้ใหญ่ที่ท่านประตูของเรือนทั้งสองเดินนำไปก็แลเห็นแม่นายเอี่ยมเกาะแขนบุตรชายเดินไปด้วยใบหน้าเปี่ยมสุข

ครั้นเมื่อเทียนกิ่งทอดมองคุณทัณฑ์นั้นแล้ว แม่เทียนกิ่งก็ได้แต่อดเศร้าเสียใจ ถึงแม้คุณทัณฑ์จะยิ้มแย้มกับบิดาและมารดาเป็นอย่างดี แต่หากทอดมองเพียงสักชั่วอึดใจก็จะพบว่าคุณทัณฑ์นั้นแอบถอนใจเสียหลายครั้งหลายคราเพียงเท่านั้นเทียนกิ่งก็ใจแทบจะขาดเสียให้ได้

ชีวิตคนเรานี้ก็แปลก ไม่ว่าใครก็ตามก็ต้องประสบพบเจอกับเรื่องราวที่ไม่อยากทำเหมือนกันทุกคน ไม่ว่าเรื่องนั้นจะหนักหนาสาหัสปานใดหรือเบาราวกับปุยนุ่นล่องลอยกลางท้องนภา ลองหากว่าไม่อยากไม่ชอบ ที่สำคัญต้องโดนบังคับให้ทำเข้าด้วยแล้วก็ยอมที่จะหาความสุขใจได้ยาก

“แม่น้อง นั่นมายืนทำอะไรตรงนี่รี”

เทียนกิ่งสะดุ้งพลางหันกลับมามองยังที่มาจากเสียง แต่ครั้นเมื่อรู้ว่าเป็นผู้ใด หญิงสาวก็พยายามปรับสีหน้าให้แจ่มใสขึ้นเพื่อไม่ให้เป็นที่สงสัยแล้วเดินเข้าไปหา

“มาแอบดูคุณๆ ท่านลงเรือนเตรียมจะไปบ้านงานค่ะ คุณแม่”

“ใช่...นั่งลูกคนนี่ จะมาแอบดูไปทำไมกันเล่า ประเดี๋ยวเราก็ต้องไปที่เรือนท่านพระยายุอยู่แล้วลูก อย่ยามามัวชักช้าเสียเวลาเสียตรงนี้อีกเลย กระไรแล้วลูกนั่นแหละจะแต่งตัวเสียไม่ทัน เร็วเข้าเถอะลูก บัดเดี๋ยวเราก็ต้องเร่งไปงานแล้วเช่นกัน”

เทียนกิ่งเดินตามมารดากลับมาที่เรือนซึ่งตั้งอยู่ห่างจากเรือนใหญ่มากพอสมควร เรือนที่เทียนกิ่งอยู่กับพ่อและแม่นั้นเป็นเรือนไม้สองชั้น ตรงกลางเป็นชานกว้างขนาดใหญ่ อาจจะช่วยเป็นเรือนของพ่อครูแม่ครูคณะละครซึ่งมีลูกหลานอาศัยอยู่เยอะ จึงมีพื้นที่มากกว่าเรือนอื่นๆ

ที่บริเวณด้านข้างของเรือนเป็นลานกว้างมีศาลาท่าน้ำและไม้ต้นใหญ่ๆ ขึ้นอยู่พอที่จะอาศัยเป็นร่มเงาให้คลายร้อนได้ หากเมื่อเพลาย่ำพระสุริยาทิตย์คล้อยต่ำลงมาแล้ว พ่อأيาก็มักจะพากันตั้งวงซ้อมดนตรี ส่วนแม่ศรีนั้นก็มักจะหัดลูกหลานในคณะให้ร้องให้รำอยู่ที่บริเวณนี้ วันไหนท่านประมุขของเรือนว่างจากงานราชการ ท่านก็มักจะมานั่งดูการซ้อมดนตรีและร้องรำอยู่เป็นเนืองนิจ

ที่บริเวณนี้เองที่เทียนกิ่งได้พบกับคุณทัฬหีเป็นครั้งแรก หญิงสาวจำได้ดีว่าสายตาของคุณทัฬหีที่มองตนเองนั้นหยาดเอี่ยมเพียงไร

เอวอ่อนช้ออ่อนองค์   โฉมอนงค์ทรงสาวสวรรค์
หาไหนไม่เทียมทัน   ขวัญเนตรพินีนารัก^๔

เมื่อมองลึกเข้าไปจากเรือนอันเป็นที่พักแล้วก็เป็นที่รกร้างซึ่งท่านประมุขของบ้านหาได้ใช้ประโยชน์อันใดไม่ บริเวณนั้นมีต้นไม้ขึ้นรกเรือ เมื่อคราลิ้นแผ่นดินก่อนสมัยที่แม่นายสลุยมารดาของท่านพระยายังมีชีวิต หลังจากอพยพจากกรุงเก่ามายังที่ใหม่นั้นแม่นายสลุยเคยหมายที่จะสร้างเรือนเป็นที่พำนัก

แต่เมื่อสงสารวิญเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกผู้ทุกนามต้องประสบ แม่นายสลุยก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงไปได้ เรือนยังไม่ทันได้ลงเสาเอกเสათุ่ เพียงแต่สร้างเรือนแพริมน้ำเป็นที่พักของคนงาน แม่นายสลุยท่านก็ครรโลอย่างไม่มีวันหวนกลับด้วยเหตุนี้เองท่านพระยาจึงงดเว้นการสร้างเรือนไว้ ปล่อยให้ที่ดินบริเวณนั้นรกร้างหาผู้มีใจเดินเข้าไปไม่ แม้แต่เรือนแพริมน้ำนั้นก็ออกจะร่าจะลือกันไปต่างๆ นานาถึงความน่ากลัว โดยเฉพาะแถวนั้นมีต้นไม้ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ขาดการดูแล บ่าไพรที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตเรือนของท่านพระยาก็ยังไม่กล้าเดินเข้าไปอีก มีเรื่องเล่ากันว่าเวลากลางค้ำกลางคืนมักจะได้ยินเสียงร้องไห้ของหญิงสาวโหยหวนออกมาจากเรือนนั้นเป็นที่น่าหวาดกลัวยิ่งนัก

ด้วยประการนี้เองเมื่อปลอดคน คุณทัฬหีและเทียนกิ่งจึงใช้เรือนแพร้างหลังนั้นเป็นที่นัดพบกันในยามค่ำคืนโดยที่หาผู้ใช้ได้ล่วงรู้ไม่

ก่อนขึ้นเรือนเทียนกิ่งหลับตานึกหมายให้ดวงจิตนำพาตนไปสู่เรือนแพริมน้ำ อันเป็นสถานที่ซึ่งคุณทัฬหีและตนเองลอบพบกัน ถ้อยคำที่ใครหลายคนร่ำลือถึงความน่ากลัวหาได้ทำให้ทั้งสองหวาดกลัวไม่ เพราะตลอดเวลาที่ทั้งสองใช้เรือนแพนั้นเป็นที่นัดหมาย ก็หาได้พบเจอสิ่งทีคนทั้งหลายนึกกันสักหน่อยไม่

^๔ พระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมธิเบศไชยเชษฐสุริยวงศ์ (เจ้าฟ้ากุ้ง)

“คิดอะไรอยู่รี ทำไมจึงไม่เร่งขึ้นเรือนไปแต่งตัวให้เรียบร้อยเสียทีแม่-
เทียนกิ่ง ยืนนั่งรากับหยุดหายใจอยู่เป็นนานแบบนี้ จนคนอื่นเขาแต่งกันจะ
เสร็จอยู่แล้ว”

เทียนกิ่งจึงสลัดความคิดนั้นแล้วรีบเดินขึ้นเรือนไปแต่งตัวอย่างรวดเร็ว
พยายามกลั้นน้ำตามิให้ไหลออกมาให้ผู้เป็นมารดาสงสัย

หญิงสาวใช้เวลาไม่นานก็แต่งตัวเสร็จ วันนี้เทียนกิ่งบรรจงแต่งตัวเป็น
นางบุษบาให้สวยงามเป็นพิเศษกว่าวันไหนๆ ใจหนึ่งก็หมายจะให้เจ้าบ่าวของ
งานออกนีกเสียชีวิตจนถึงขนาดทอดทิ้งแม่หญิงสนสร้อยคู่วิวาร์แล้วมาหา
ตนเองในคำคืนเข้าหอ

แต่มโนธรรมที่มีอยู่ระดับกายของเทียนกิ่งก็ร่ำร้องขึ้นว่านั่นเป็นการ
กระทำของหญิงแพศยาเลยทีเดียว

เทียนกิ่งจำได้ว่าก่อนวันงานวิวาร์เพียงไม่กี่วันท่านพระยาให้คนมาตาม
พ่อกับแม่ไปพบ ท่านแจ้งความประสงค์ว่าจะให้พ่อกับแม่จัดการแสดงขึ้นมา
สักชุดหนึ่ง

พ่อ लेकरาบเรียนท่านพระยาว่าจะเล่นเรื่องอิเหนา เป็นตอนที่อิเหนา
ได้พบนางบุษบาเป็นครั้งแรกจนล้มนางจินตะหรา เมื่อครั้งที่ตามเสด็จท้าวดาห
ไปแกับที่ภูเขาวิไลสมาหรา หลังจากนั้นต่อมาอีกหลายวันพ่อกับแม่ก็ฝึกซ้อม
การแสดงออกมาอย่างเป็นที่น่าพอใจ ซ้ำเมื่อยามบ่ายวันหนึ่งท่านพระยา
ก็เดินมาที่ศาลาริมน้ำพร้อมทั้งบุตรชาย ท่านชมการแสดงตั้งแต่ต้นจนจบก็ชม
พ่อกับแม่เสียยกใหญ่ ส่วนคุณทัฬหีบุตรชายของท่านนั้นแอบลอบมองมาที่
นางบุษบาเทียนกิ่งที่นั่งแอบอยู่ข้างๆ อย่างไม่วางตาเลยทีเดียว

“แม่เทียนกิ่ง เสร็จหรือยัง แม่เร่งให้พี่มาตามแล้ว” ทองถนิมญาติ
สาวร้องเรียกพร้อมกับเดินเข้ามายังห้องแต่งตัวของหญิงสาว “เป็นอะไรไปรี
หน้าตาไม่ใคร่สุข หน้าตาทุกข์หนักราวกับแบกเขาพระสุเมรุไว้ก็ไม่ปาน”

“ไม่มีอะไรคะ คุณพี่ อีฉันเพียงแต่นึกอะไรล่องลอยออกไปเท่านั้น”

“ตาย...” ทองถนิมร้องพลางเอามือตบพื้นกระดาน “รีว่าแม่ น้องจะมี
คนรัก เป็นผู้ใดกระนั้นรี” ทองถนิมพูดพร้อมกับเอื้อมไปเปิดหีบแล้วก็ค้นหา

อะไรบางอย่าง

“นั่นคุณพีจะหาอะไรรึนั่น” เทียนกิ่งถามขึ้นอย่างสงสัย

“ก็เพลงยาวนะสิ แม่น้องถามได้ แม่น้องเอาไปแอบไปซ่อนไว้แห่งหนใดสิ” ทองถนิมถามพร้อมกับขยับเข้ามากระซิบบนที่ข้างหูของเทียนกิ่งพูดพอให้ได้ยินกันสองคน “แข่งกันอ่านบ้างสิ แล้วพีจะเอาของพีให้แม่น้องได้อ่านบ้าง”

เทียนกิ่งทำตาโตลู่กวาว

“ผู้ใดกันเล่าถึงได้ลอบส่งเพลงยาวมาให้คุณพี ถ้าพ่อกับแม่รู้มีโดนหางกระเบนนาบหลังปะไรไปรีคะ”

ทองถนิมยิ้มทำท่าทางเขินอาย หล่อนหันไปมองทางประตู เมื่อเห็นว่าไม่มีผู้ใดอยู่บริเวณนั้นลับหูลับตาคนเสียแน่แท้แล้วหญิงสาวก็หยิบกระดาษแผ่นเล็กที่เหน็บอยู่ที่เข็มขัดยื่นส่งให้ดู

“อ่านให้พีฟังหน่อยสิแม่เทียนกิ่ง น้องก็รู้ว่าพี่อ่านไม่ออก พี่ขอให้น้องจงอ่านให้พีฟังให้ชื่นใจสักครั้งเถอะ แล้วพีจะไม่ลืมความดีของน้องในครั้งนี้นะเลย”

เทียนกิ่งรับกระดาษแผ่นนั้นมาอ่านด้วยน้ำเสียงซัดถ้อยซัดคำ

“ยิ่งคะเนยิ่งนานจะเห็นพัคตร์

ฉวยฉุดรักแล้วจะทอดฤทัยถอน

ไม่เห็นกรรมว่าจะนำไปให้ไกลกร

ไม่เห็นรักว่าจะรอนให้แรมโรย”

“ชื่นใจ” ทองถนิมพูดพร้อมกับกอดเทียนกิ่งจนแน่น

๒

วันวิาวห์

“นั่นเป็นอะไรีคะ คุณพี” เทียนกิ่งถามเมื่อเห็นญาติสาวผู้พี่ทำท่าทางแปลกๆ เช่นนี้

“พี่มีความสุขนะ ดูรีนั่นเพลงยวาวนั่นไพเราะจับจิตจับใจเหลือคณา พี่ยังไม่เคยได้ยินได้ฟังอะไรที่ทำให้จิตใจของพี่ชุ่มชื่นแบบนี้เลย”

เทียนกิ่งฟังแล้วก็หัวเราะพี่สาวที่เล่นสนุกกันมาตั้งแต่ต้นอยคุ่มใหญ่ อันที่จริงพี่ทองถนิมก็อายุอานามเข้าขั้นที่จะออกเหย้าออกเรือนได้แล้ว แต่ด้วยความที่พ่อกับแม่เป็นคนหัวเก่า นิยมเป็นหนักหนาที่จะเห็นลูกหลานที่ตนรักมีคนรักที่เข้าตามตรอกออกตามประตู หาใช่มีพฤติกรรมชอนเร้นแอบส่งเพลงยวาวแบบนี้

แล้วความคิดหนึ่งก็สะท้อนเข้ามา เราก็เป็นคนอีกคนไม่ใช่รี ที่ทำตัวแอบชอนแอบเร้นแบบนี้ ซ้ำร้ายหนักหนากว่านั่นก็คือตนเองได้มอบความรักและความบริสุทธิ์เป็นเครื่องบูชาความจงรักภักดีให้กับคุณทัฬฟ้าไปแล้ว

ยิ่งคิดก็ยิ่งเป็นทุกข์ หากพ่อกับแม่รู้เข้าคงจะเสียใจมิใช่น้อย เพราะท่านไม่เคยสอนเคยสั่งบุตรสาวของท่านให้ประพฤติตนแบบนี้ นับว่าเป็นความผิดของตนเองที่ถือความรักเป็นมาลัยต่างเครื่องบูชา

“ทำไมแม่ของพี่ถึงเจ็บไปเล่า มีอะไรอยู่ในหัวใจรี พอจะเล่าให้พี่ฟังให้คลายใจได้รีไม่”

เทียนกิ่งส่ายหน้าพลางตอบผู้เป็นพี่สาวกลับไปด้วยน้ำเสียงที่พยายามปรับให้สดใส

“ไม่มีหรอกคะ คุณพี อีฉันแค่อยากรู้ว่าเขาผู้นี้ที่ลอบส่งเพลงยวาวให้เป็นผู้ใดกันคะ”

“ไม่ใกล้ไม่ไกลจากแถวนี้หรอกแม่เนื่อง” ทองถนิมตอบน้องสาวกลับไปอย่างตื่นเต้น พलगชะโงกหน้ามามองเพลงยวาวที่อยู่ในมือเทียนกิ่ง “เพลงยวาว

มีเท่านี้ดอกก็แม่ฮ่อง ฟังเห็นออกจะเข้าใจว่ายาวกว่านี้”

“ยังไม่หมดคะ”

“นั่นปะไร แม่ฮ่องจงเร่งอ่านต่อเถอะ เร็ว” ทองถนิมพูดพร้อมกับ
เขย่ามือเทียบกึ่งที่ถือเพลงยาวฉบับนั้นอยู่

“อกเอ๋ยเมื่อได้เคยประโลมเล่น
ครั้นห่างเห็นแล้วก็ได้แต่เตือนโหย
ยามดำนเริดดินดินอาดูรโดย
กันแต่ไถยกอบทุกซ์มาทับกาย”

“ตายแล้ว...นี่พี่แอบไปพบเขามาแล้วรีนั่น” เทียนกึ่งถามพลางมอง
หน้าทองถนิมซึ่งทำท่าทางขัดเขินบิดผ่านุ่งไปมา “พี่บิดผ่านุ่งจนยับเสียหมด
แล้ว ประเดี่ยวเถอะ คุณแม่ได้บ่นเป็นแน่”

“เอาเถอะน่า อย่าสนใจเรื่องผ่านุ่งผ้าห่มของพี่เลย แล้วพี่จะเล่าเรื่อง
ให้ฟัง ตอนนีขอให้น้องจงอ่านต่อให้จบเถอะ พี่จะขาดอยู่ตรงนี้แล้ว”

“จะผอนผั้นนั้นใดก็ใช่ที่
อันนับปีแต่จะเริดจะร้างหาย
จะอาดูรแต่ผู้เดียวอยู่เปลี่ยวกาย
มิได้วยความถวิลที่จินตนา”

“แหม จับจิตจับใจเหลือเกินแล้ว พี่ไม่เคยได้ยินเพลงยาวที่ไพเราะแบบนี้
มาก่อนเลย” ผู้เป็นพี่กล่าวซ้ำเช่นก่อนหน้า

“ทำอย่างกับพี่เคยได้รับเพลงยาวจากชายอื่นอย่างนั้น”

ทองถนิมตบพื้นเบาๆ อีกครั้งแล้วก็ทำท่าขัดเขิน

ความสุขที่ระบายอยู่ที่ใบหน้าของทองถนิมทำให้เทียนกึ่งอดสะทอนใจ
ไม่ได้ ความสุขเช่นนี้อีกก็ชาติภพกันเล่าที่ตนเองจะได้ประสบพบพาน

“เอาเถอะน้องพี่ เรื่องแบบนี้ยิ่งแอบ ยิ่งซ่อนก็ยิ่งมีแอบส่งหากันเยอะ
ตอนพี่อายุเท่าแม่ฮ่องพี่ก็ได้หลายฉบับอยู่นักแล แต่ก็ไม่ใช่ฉบับนี้เลย”

เทียนกิ่งหัวเราะแล้วก็พูดให้ความกระจ่างกับหญิงสาวที่นั่งอยู่ตรงหน้า
“นี่เพลงยาวของเจ้าฟ้ากุ้ง^๑ สมว่าพี่คงไม่เคยได้ยิน ชายที่ลอบส่งเพลง
ยาวมาให้พี่คงจะไปแอบคัดแอบลอกมานะสิ ชายผู้นั้นหาได้แต่งเองไม่”

ทองถนิมได้ฟังดังนั้นก็ฉวยเอาเพลงยาวแผ่นนั้นฉีกทิ้งจนไม่เหลือชิ้นดี
“เจ็บใจเสียนี้กระไรแม่ น้องรัก เหตุใดชายผู้นั้นจึงทำกับพี่เช่นนี้ได้ หยาม
น้ำจิตน้ำใจของพี่ยิ่งนัก” ทองถนิมพูดด้วยน้ำเสียงไม่พอใจ เสร็จแล้วหญิงสาว
ก็หยิบเศษกระดาษนั้นใส่ลงในกระโถนแล้วก็จุดไฟตามลงไปหมายจะให้เพลงยาว
นั้นไหม้หายไปต่อหน้าต่อตา

แต่แล้วเสียงหนึ่งก็ดังขึ้นจากหน้าประตู

“นั่นจะเล่นเผาบ้านเผาเรือนกันรีไร” เสียงของแม่ศรีมารดาของเทียนกิ่ง
ร้องขึ้น ครั้นเมื่อเห็นว่าบุตรสาวและหลานสาวยังคงนั่งไม่ตอบ แม่ศรีก็เดิน
เข้าไปภายในห้องนั้นพูดต่อไป “ก็โรเลยช่างว่างเสียนี้กระไร เอ็งก็รีทองถนิม
ป้าไซ้ให้มาตามก็หายไปราวกับขอมดำดิน”

“ฉันก็มาตามอยู่เนี่ยอย่างไรเจ้าคะ คุณป้า” พูดแล้วก็หันมาเร่งน้องสาว
ที่นั่งอยู่ข้างๆ “แม่ น้องเสร็จแล้วก็จงเร่งไปกินเสียเถอะ ประเดี๋ยวจะไปถึงเรือน
ไม่ทันการณั้”

ว่าแล้วทองถนิมก็จูงมือพาเทียนกิ่งคลานผ่านผู้เป็นป้าออกไป แต่ผู้
เป็นป้ากลับรังแกของทองถนิมไว้ ถามด้วยน้ำเสียงกลางแคลงใจ

“นั่นเผาอะไรรี เพลงยาวไซ้รีไม่ จงเร่งแถลงบอกป้ามานะ แม่ตัวดี”

ทองถนิมได้ฟังก็ถึงกับสะดุ้งโอบหน้าถอดสี แต่เมื่อระงับอาการตกใจได้
แล้ว ก็ตอบผู้เป็นป้ากลับไปด้วยน้ำเสียงที่พยายามปรับให้ราบเรียบ

“ไม่ใช่หรอกเจ้าคะ เป็นแค่ตัวอย่างกระดาษเฉยๆ เห็นว่าเนื้อดีกว่าของ
เงินอีกเจ้าคะ”

“กระนั้นรีแม่เทียนกิ่ง”

^๑ กรมพระราชวังบวรสถานมงคล มีพระนามเดิมว่า เจ้าฟ้าธรรมธิเบศไชยเชษฐสิริยวงศ์ หรือพระนาม
ที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า ‘เจ้าฟ้ากุ้ง’

“เจ้าคะ” เทียนกิ่งตอบผู้เป็นมารดา กลับ แต่ก็หาได้มองหน้ามารดาไม่
“จะกระตาดอะไรก็ช่างเถอะ เจ้าทั้งสองจงเร่งไปเรือนท่านพระยาเสีย
บัดนี้ พ่อของเจ้านำชาวคณะล่องไปเป็นเสียนานแล้ว นี่เห็นว่าเจ้าสองคนไม่
อยู่ร่วมชบวณ จึงได้ขึ้นมาตาม”

เทียนกิ่งและทองถนิมจึงเร่งเดินลงจากเรือนเสียโดยเร็ว แต่สายตาของ
ผู้ที่อาบน้ำร้อนมาก่อนอย่างนางศรีนั้นย่อมจะล่วงรู้เรื่องทำนองนี้เป็นอย่างดี
คงจะเป็นเพลงยาวของแม่ทองถนิมเสียเป็นแน่ กระไรเลยช่างไม่รักษาเกียรติ-
ยศศักดิ์ศรีของตนเองเช่นนี้

นางศรียังคิดต่อไปอีกว่า ตนเองนั้นโชคดีเสียเป็นหนักเป็นหนาที่แม่
เทียนกิ่งลูกสาวไม่ประพடுத்தตัวเยี่ยงนั้น แต่เมื่อคิดในมุกกลับกัน หากว่าเป็น
ลูกสาวของตนที่รับเพลงยาวจากชายหนุ่มเข้าข้างตัวเองจะทำเช่นไร

* * *

หนทางที่จะไปยังเรือนของท่านพระยาพิณิจสงครามนั้นเป็นที่ล่องรู้กัน
ว่าเดินไปก็เพียงแค่นี้ยวมากไม่ทันละเอียดย แต่หากว่าครั้นที่จะเดินนั้นก็
ใช้เรือพายไปเพียงไม่กี่อึดใจก็ถึง

เทียนกิ่งและชาวคณะต่างเลือกเดินกันไปข้างหนึ่งเรือกันไปข้าง แต่ไม่ว่า
จะวิธีไหนก็ล้วนแล้วแต่เป็นที่สนุกสนานครั้นแครงยั้งนัก ยามเมื่อพ้นจากหน้า
ตึกสงครามมาเช่นนี้แล้ว ไพร่ฟ้าต่างหน้าใสอยู่เย็นเป็นสุข การร้องรำละคร
ที่ห่างหายไปคราวแผ่นดินแต่เก่าก่อนก็หวนกลับมาให้ได้ยินได้ฟังพากันชื่นอก
ชื่นใจ

เมื่อเทียนกิ่งและทองถนิมมาถึงเรือนที่จัดงาน ก็ได้ทันสดับฟังเสียง
พระสงฆ์สวด ‘ชยนุโต’ ดังขึ้นจากบนเรือนท่านพระยา

เสียงพระสวดชยนุโตนั้นกลับยิ่งทำให้เทียนกิ่งหมดเรี่ยวแรงที่จะเดินต่อ
ได้ ความเจ็บปวดท้ออย่างปัจจุบันตามส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างที่หญิงสาว
ไม่ทันคาดคิด

“เป็นอะไรไปรี แม่ น้องรัก” ทองถนิมถามขึ้นอย่างเป็นห่วง “ดูหน้าของ
แม่ น้องราวกับไม่สบายได้ทุกซี้ได้ใช้ขึ้นมาอย่างปัจจุบันเช่นนี้”

เทียนกิ่งพยายามหักห้ามไม่ให้น้ำเสียงตนเองสั่นเครือจนเป็นที่สังเกต
“อยู่ดีๆ น้องก็ครั่นเนื้อครั่นตัวขึ้นมาเสียเฉยๆ ค่ะ”

“นั่นแหละน่า น้องยังเป็นสาวเป็นแม่เพิ่งจากแรกตรอุษขึ้นมาก็เป็นแบบนี้
แหละ กระทบร้อนกระทบหนาวหรือมีเรื่องอะไรให้หัวใจเต้นแม่แต่เพียงเล็กน้อย
ก็พานเอาจับไข่นอนตัวสั้นได้”

เทียนกิ่งได้แต่พยักหน้าเดินตามผู้เป็นพี่สาวซึ่งเดินจงไปนั่งยังศาลาพัก
ซึ่งตั้งไม่ห่างจากเรือนพิธีมากนัก

“นั่งเสียตรงนี้เถอะนะแม่ น้อง บัดเดี๋ยวพี่จะไปหาสมุนไพรรักษาไข้ให้
น้องเอง ต้มสักจอกสองจอกประเดี๋ยวก็หาย รับรองว่าวันนี้นางบุษบาราได้
จนจบงานก็ไม่เหนื่อย” ว่าแล้วทองถนิมก็นิราศลับหายไปทิ้งให้เทียนกิ่งนั่งอยู่
บริเวณนั้นแต่เพียงผู้เดียว

เทียนกิ่งเงยหน้าไปยังเรือนที่กำลังประกอบพิธีอยู่ เสียงพระสงฆ์ยังคง
สวดอยู่อย่างชนิดที่หญิงสาวมีอาจล่องรู้เลยว่าบทสวดนั้นจะจบลงตรงไหน นึก
น้อยใจในโชควาสนานี้กระไร เหตุใดตนเองต้องประสบกับเรื่องราวเช่นนี้

ดูอย่างพี่ทองถนิมรีนั่น อายุห่างกับเราเพียงไม่ถึงสามปี แต่ก็กลับอยู่
อย่างร่มเย็นเป็นสุข หามีเรื่องใดมาทำให้ทุกข์โศกไม่ ซ้ำยังมีเรื่องรักเรื่องใคร่
ของบุรุษมาให้ได้ชื่นตาชื่นใจอยู่ไม่วายเว้น ด้วยอาจจะเป็นเพราะว่าพี่ทองถนิม
นั้นเป็นเพียงหลาน กระไรเลยผู้เป็นลุงเป็นป้าจะเป็นห่วงเป็นใยเท่ากับบุตร
ของท่านเองไม่

นี่ลองหากว่าพี่ทองถนิมเป็นลูกของพ่อกับแม่จริงๆ มีหวังว่าพ่อกับแม่
จะทุกข์อกทุกข์ใจระทมตรมตรอมอย่างเหลือคณาเลยทีเดียว

‘แล้วเราเล่า เรื่องที่ทำอยู่ทุกวันนี้ หากท่านทั้งสองล่องรู้เข้าจะเป็น
ทุกข์เหลือคณาสักเพียงไหนกัน’ ยิ่งคิดน้ำตาก็ยิ่งพานจะไหลเสียให้ได้

“เป็นอะไรรีนั่น แม่เทียนกิ่ง” เสียงบุรุษหนึ่งถามขึ้น ทำให้เทียนกิ่ง
รีบเช็ดน้ำตา

“คุณเกื้อ...” เทียนกิ่งลุกขึ้นแล้วก็เดินมาจนเกือบถึงบริเวณที่คุณเกื้อยืน
อยู่ แล้วหญิงสาวก็คลานเข้าไปกราบบุรุษผู้นั้นอย่างนอบน้อม

“ไม่ต้องมากพิธีดอกค่ะ” คุณเกื้อพูดพร้อมกับจะเข้าไปช่วยพยุงเทียนกิ่งให้ลุกขึ้น แต่เทียนกิ่งกลับไหวตัวรีบลุกขึ้นโดยเร็ว ทำให้ชายหนุ่มหาได้แตะเนื้อต้องตัวกันไม่

“ช่างห่วงเนื้อห่วงตัวเสียจริงนะ แม่เทียนกิ่ง ลองถ้าเป็นแม่หญิงอื่นเราทำเช่นนี้มีแต่นางจะยอมตัวอ่อนราวกับเทียนที่ถูกไฟลนทีเดียว”

คุณเกื้อหรือหมื่นใจภักดีนั้นจัดได้ว่าเป็นบุรุษรูปงามผู้หนึ่งในพระนคร ผิวพรรณขาวเพราะมีมารดาเป็นชาวเชื้อสายจีนแผ่นดินใหญ่ ด้านพระยาบิดานั้นรับราชการสนองพระเดชพระคุณมาตั้งแต่ครั้งแผ่นดินก่อน ครั้นพอล่วงเข้าแผ่นดินธนบุรีศรีมหาสมุทร ท่านพระยาผู้บิดาก็ถูกลาออกมาอยู่กับเรือขนส่งบุตรชายคนเล็กเข้ารับตำแหน่งกรมกองเดียวกับที่คุณทัพส์สังกัด ส่วนคุณเอื้อบุตรชายคนโตนั้นฝึกไฝ่ในรสพระธรรมจึงบวชบรรพชาหมายมั่นจรรโลงบวรพุทธศาสนาอยู่ที่วัดอันมีนิวาสสถานไม่ห่างจากเรือนของท่านผู้บิดามากนัก

เมื่อพี่ชายบวชเป็นพระมีความตั้งมั่นอยู่ในพระธรรมวินัย ต่างจากคุณเกื้อนั้น ซึ่งออกจะมีอุปนิสัยที่ตรงกันข้ามกับพี่ชายอยู่มาก ตกเย็นก็ออกเที่ยวโรงบ่อนโรงเบี้ย บางค่ำบางคืนก็เข้าโรงเหล้ายาปลาบั้ง พอตกดึกเข้าหน่อยก็เข้าสถานนางโลมแขวนโคมที่ชาวจีนเปิดอยู่

หากคืนค่ำวันไหนประสพกับหญิงสาวชาวบ้านก็จะดักฉุดคร่าเอามาครอบครอง ครั้นพอได้สมอยากคลายรักแล้วก็เข้าไปขออัฐจากผู้เป็นมารดาโยนให้ไปเป็นการปิดปากก็สิ้นเรื่องสิ้นราว

เห็นทีว่าจะมีแต่เทียนกิ่งเพียงคนเดียวที่คุณเกื้อโอนอ่อนให้ด้วยจิตที่สุจริต สมว่าคงจะคิดยกแม่หญิงเทียนกิ่งผู้นี้เป็นเอกของเรือนเป็นแน่

“เหตุใดคุณจึงพูดเยี่ยงนั้นเจ้าคะ อันว่าธรรมดาชายหญิงก็มีสมควรจะถูกเนื้อต้องตัวกันอยู่แล้ว จะพูดจาพาทีกันสักครั้งสักหนก็ต้องโล่งแจ้งถึงแปดทิศ คุณเกื้อกล่าวเช่นนั้นจะเสียหายถึงตัวอฉันนะเจ้าคะ”

“แม่เทียนกิ่งก็รู้แจ้งอยู่แก่จิตแก่ใจอยู่แล้วว่าฉันทอดไมตรีให้แม่มาแต่ไหน” ครั้นเมื่อคุณเกื้อยังเห็นว่าหญิงสาวที่ยืนอยู่ตรงหน้ายังมีเงา จึงเร่งพูด

ต่อไป “แล้วเหตุใดหล่อนจึงไม่รับไมตรีของฉันเสียเล่า” ไม่พูดเปล่าชายหนุ่มเดินเข้ามาใกล้ประชิดตัวหญิงสาวมากยิ่งขึ้น

เป็นโชคดีของเทียนกิ่งที่เสียงของทองถนิมดังมาขัดจังหวะเสียก่อนทำให้คุณเกี้ยวชะงักไป

“นั่นแม่เทียนกิ่งเป็นอะไรีเจ้าคะ” ทองถนิมพูดพร้อมกับเร่งเดินเข้าไปหาผู้เป็นน้องสาวที่ยืนหน้าซีตอยู่ แล้วพูดต่อไปด้วยความเป็นห่วง “นั่งพักแล้วยังไม่ดีขึ้นรี แม่ น้อง นี่พี่ก็เอาเครื่องแก่มาก็แล้วนะ ขอบใจเร่งดื่มเสียเถอะ”

ทองถนิมพาเทียนกิ่งกลับไปนั่งยังศาลา แล้วก็เร่งดูแลให้ผู้เป็นน้องดื่มยาสมุนไพรรักษาไข้โดยเร็ว มีคุณเกี้ยวเดินตามเข้ามาไม่ห่าง

“นั่นหล่อนได้ใช้รี”

“เจ้าคะ” ทองถนิมเป็นผู้ตอบแทน

ใจคุณเกี้ยวที่นอยากจะเข้าไปสวมกอดเทียนกิ่งให้สมรัก ยิ่งรู้ว่าเจ้าหล่อนตกทุกข์ได้ใช้แบบนี้ใจก็ยิ่งอยากทำให้สมคิดมากยิ่งขึ้น ชัดก็แต่แม่ทองถนิมตัวดีมานั่งขวางเสียอย่างนี้ จะให้คิดทำอะไรก็ติดขัดอยู่ในที่

บ่าวคนหนึ่งคลานเข้ามาไม่ห่างจากบริเวณที่คุณเกี้ยวยืนอยู่ แฉ่งด้วยน้ำเสียงนอบน้อม

“ได้เวลาชดน้ำพระพุทธรมนต์แล้วขอรับ ท่านบนเรือนเร่งให้มาตามคุณขึ้นไปร่วม” พูดเสร็จก็คลานออกไปอย่างรู้หน้าที่เป็นอย่างดี

“จงเร่งดูแลตัวเองให้ดีนะแม่ แล้วฉันจะคอยดูแลหล่อนร้ายรำเป็นนางบุษบา” พูดจบหลวงเกี้ยวก็เดินจากไปแต่ก็ไม่วายเหลียวหลังมาดูอย่างอาลัยมิได้

เมื่ออยู่ด้วยกันสองคนทองถนิมก็พูดขึ้นด้วยน้ำเสียงไม่เบานัก

“เฮ้...เหตุใดกันเล่า พี่ไม่อยู่เพียงชั่วอึดใจ คุณเกี้ยวจึงมาเกี่ยวน้องได้เช่นนี้”

“น้องก็ไม่รู้เจ้าคะ อยู่ดีๆ เธอก็เดินเข้ามาหา ครั้นน้องจะไม่คุยเสียเลยก็ออกว่าจะผิดวิสัยเสียหน่อย ตรงดูแล้วว่าโล่งแจ้งถึงแปดทิศ คุณเกี้ยวคงไม่หาญทำอะไรที่ร้ายแรงหรอกคะ” เทียนกิ่งพูดจบก็ได้ยินเสียงบนเรือนพิธิดัง